

STANDARD

FOR ELEVER I SKRIFTSPROG SVANSKELIGHEDER I ALMENE SKOLETILBUD

– evaluering, test og tiltag i skolen

Førord:

Indholdet i nedenstående plan skal sikre, at alle elever i skriftsprogsvanskeligheder i Skanderborg Kommune tilbydes en fælles standard. Skolens leder er ansvarlig for, at standarden overholdes¹. Skriftsprogsvanskeligheder defineres som vanskeligheder i forbindelse med tilegnelsen af alderssvarende færdigheder i læsning og skrivning. Elever i betydelige skriftsprogsvanskeligheder forstås her som elever, der ikke umiddelbart kan deltage i de nære læringsfællesskaber - generelt og i særdeleshed i forhold til skriftsprog.

I hele skoleforløbet udarbejdes en indsatsplan for elever i betydelige skriftsprogsvanskeligheder, hvor elevens og forældrenes perspektiv inddrages. Grundlaget for indsatsplanen er tilstrækkelig evaluering af elevens udvikling og undersøgelse af elevens forudsætninger. De målrettede indsatser i forhold til elever i betydelige skriftsprogsvanskeligheder er orienteret mod hele elevens læring og inkluderer elevens specifikke vanskeligheder. Formålet er at forbedre elevens skriftsprogsvanskeligheder og læringsmuligheder. Gennem hele skoleforløbet inddrages forældre til elever i skriftsprogsvanskeligheder i de målrettede indsatser. Indsatsplaner evalueres og revideres jævnligt.

Under hele skoleforløbet er det skoleledelsens ansvar, at det fornødne IT-udstyr er til rådighed og anvendeligt for eleven. Eleven skal have mulighed for at medbringe sit eget IT-udstyr. Eleven og elevens forældre får kontinuerligt støtte fra skolen i brug af de digitale redskaber i alle fag. Skoleledelsen er ansvarlig for, hvordan IT-støtten gøres anvendelig for eleven og dennes forældre.

I hele barnets forløb fra dagtilbud og gennem skolen indkaldes til et Tværfagligt Samarbejds møde, når barnets sproglige/skriftsproglige udvikling kalder på en dialog mellem forældre, interne og eksterne fagpersoner. Formålet med mødet er at skabe hensigtsmæssige handlinger med og for barnet. På TS-mødet kan man beslutte at indstille barnet til PPR for videre afdækning.

I skemaet er testning i dagtilbud medtaget for at angive dagtilbuddets sproglige vurdering, som ligger forud for skolens, og som er en del af de sproglige informationer, skolen kan få om det skolestartende barn.

Standarden er godkendt af byrådet 31.05.2017

DAGTILBUD				
Tidspunkt	Evaluering – sprog vurdering	Udøver	Udfaldsrum	Tiltag
3-5 år	Sprog vurdering af 3-årige ² Frivillig sprog vurdering af 5-årige (Dagtilbuddet vurderer, hvilke børn der skal sprog vurderes)	Pædagogen	Generel indsats Fokuseret indsats Særlig indsats	I forhold til børn, der placerer sig i særlig indsats, afholdes TS-møde ³ med deltagelse af tale-høre konsulent/to-sprogvejleder. Ved placering i fokuseret indsats udarbejdes indsats af dagtilbuddet evt. med inddragelse af tale-høre konsulent/tosprogvejleder. For børn, hvis sproglige udvikling kræver opmærksomhed, iværksættes målrettede indsatser. Relevante oplysninger videreformidles ved overgangen til skolen/0. klasse.

SKOLE				
Tidspunkt ⁴	Evaluering – test - vurdering	Udøver	Udfaldsrum	Tiltag
	Obligatoriske test og andet, som kan vise tegn på læsevanskeligheder, samt supplerende test, hvis resultatet er under forventet niveau.			
0. klasse Efterår	Undervisningsministeriets sprog vurdering (Rambøll) - klassescreening	Læsevejleder i samarbejde med børnehaveklasse-leder	Generel indsats Fokuseret indsats Særlig indsats	Elever i kategori fokuseret og særlig indsats testes individuelt. Konference om resultatet af sprog vurderingen afholdes. Her formuleres indsatser for elever i fokuseret indsats. Deltagere: læsevejleder og det pædagogiske personale i klassen. Der indkaldes til TS-møde i forhold til de elever, der placerer sig i særlig indsats. Ledelse, relevante fagpersoner og forældre deltager. <i>Viden og erfaring om elevens forudsætninger og kompetencer inddrages som grundlag for indsatsplanen, der indeholder beskrivelse af eleven, målsætning, pædagogiske tiltag, tidsramme, forældresamarbejde og evaluering. Forældre inddrages altid i det omfang, det er hensigtsmæssigt.</i>
0. klasse Forår	Evaluering af effekten af indsatser for elever, som placerede sig i <i>særlig eller fokuseret</i> indsats i sprog vurderingen. Evaluering materialet vælges ud fra de områder, der skal evalueres. Det kan være <i>IL-basis</i> ⁵ , <i>Læseevaluering på begyndertrinnet</i> ⁶ eller <i>Skriftsproglig udvikling</i> . Disse evaluering redskaber har gruppeprøver og kan bruges generelt i klassen.	Læsevejleder i samarbejde med børnehaveklasse-leder	Generel indsats Fortsat målrettede indsatser	Konference Deltagere: Ledelse, læsevejleder, relevant pædagogisk personale i klassen og kommende 1.klasse samt relevant personale fra PPR, hvor der er en tale-sprogsag. Elever, der med sprog vurderingen i 0.klasse er kategoriseret i fokuseret og særlig indsats samt på grundlag af den generelle klasseevaluering, testes med risikotesten, såfremt der er mistanke om afkodningsvanskeligheder.

Tidspunkt ⁴	Evaluering – test - vurdering	Udøver	Udfaldsrum	Tiltag
Slutningen af 0. klasse/ I løbet af 1. klasse	<i>Tidlig identifikation af elever i risiko for udvikling af alvorlige afkodningsvanskeligheder ("Risikotest")</i>	Læsevejleder i samarbejde med børnehaveklasse-leder	Grøn Rød	<p>For de elever, der placerer sig i rød kategori, sikres et læringsmiljø, der indeholder undervisning i afkodning (bogstavkendskab – navn, form og lyd samt analyse- og syntese).</p> <p>Den fortsatte målrettethed for alle elever i skriftsprogsvanskeligheder drøftes. Eksisterende indsatsplaner evalueres og revideres. Der udarbejdes indsatsplan for alle elever i skriftsprogsvanskeligheder (se 0.kl. efterår). Elevforudsætninger og -kompetencer inddrages i et omfang, der er relevant.</p> <p>I indsatsplanen kan indgå mål for elevens/klassens</p> <ul style="list-style-type: none"> • lydlige opmærksomhed • afkodning • brug af digitale hjælpemidler • ordforråd • lytteforståelse • tekstforståelse • skriftlige kommunikation
1. klasse Forår	<p>De målrettede indsatser evalueres i forbindelse med evaluering af hele klassen evt. med uddybende prøver, der undersøger indsatserne for enkelte elever.</p> <p>Evalueringsmaterialet kan være <i>IL-basis</i>, <i>Læseevaluering på begyndertrinet</i> eller <i>Skriftsproglig udvikling</i>.</p>	Læsevejleder i samarbejde med dansklærer	<p>Generel indsats</p> <p>Målrettede indsatser</p>	<p>Konference om alle testresultater i anden halvdel af 1. klasse efter endt testning. Deltagere: Ledelse, læsevejleder, relevant pædagogisk personale i klassen samt relevant personale fra PPR, hvor der er en tale-sprogsag.</p> <p>Den fortsatte målrettethed for alle elever i skriftsprogsvanskeligheder drøftes. Eksisterende indsatsplaner evalueres og revideres. Der udarbejdes indsatsplan for alle elever i skriftsprogsvanskeligheder (se 0. kl. efterår). Elevforudsætninger og -kompetencer inddrages i et omfang, der er relevant.</p> <p>I indsatsplanen kan indgå mål for elevens/klassens</p> <ul style="list-style-type: none"> • lydlige opmærksomhed • afkodning • brug af digitale hjælpemidler • ordforråd • lytteforståelse • læseforståelse • tekstforståelse • skriftlige kommunikation

Tidspunkt ⁴	Evaluering – test - vurdering	Udøver	Udfaldsrum	Tiltag
2. klasse Forår	Obligatorisk national test i læsning	Dansklærer	Fremragende Rigtig god God Jævn Mangelfuld Ikke tilstrækkelig	<p>Konference om alle testresultater i anden halvdel af 2. klasse efter endt testning. Deltagere: Ledelse, læsevejleder, relevant pædagogisk personale i klassen samt relevant personale fra PPR, hvor der er en tale-sprogsag.</p> <p>Den fortsatte målrettethed for alle elever i skriftsprogsvanskeligheder drøftes. Eksisterende indsatsplaner evalueres og revideres. Der udarbejdes indsatsplan for alle elever i skriftsprogsvanskeligheder (se 0. kl.). Elevforudsætninger og -kompetencer inddrages i et omfang, der er relevant.</p> <p>I indsatsplanen kan indgå mål for elevens/klassens</p> <ul style="list-style-type: none"> • lydlige opmærksomhed • afkodning • brug af digitale hjælpemidler • ordforråd • lytteforståelse • læseforståelse • tekstforståelse • skriftlige kommunikation <p>Når scoren er mindre end 16 rigtige i klassescreeningen, foretages en individuel afdækning. Viser den individuelle test fortsat dyslektiske vanskeligheder, etableres forløb i lydlig opmærksomhed for elever, der har mellem 0 og 15 rigtige i DVO-testen.</p>
	Staveudvikling i forbindelse med evaluering af hele klassen evt. med uddybende prøver, der undersøger de målrettede indsats for enkelte elever. Det kan være <i>Læseudvikling på begyndertrinnet</i> , <i>Skriftsproglig udvikling</i> eller <i>ST-prøver</i> ⁸ .	Dansklærer	Generel indsats Målrettede indsats	
	<i>DVO-screening</i> og eventuel individuel afdækning ⁹ Når eleven ikke mestrer de tre alfabeter (bogstavers navn, lyd og form), er <i>DVO-testen</i> imidlertid uanvendelig. I stedet undersøges elevens læseforudsætninger f.eks. med <i>IL-basis</i> .	Læsevejleder	Ingen dyslektiske vanskeligheder: Over 15 rigtige Risiko for dyslektiske vanskeligheder: 0-15 rigtige	

Tidspunkt ⁴	Evaluering – test - vurdering	Udøver	Udfaldsrum	Tiltag
Fra 3. klasse		Ressourceperson		Forløb i lydlig opmærksomhed/afkodning for de elever, der har mellem 0 og 15 rigtige i DVO-testen eller er i gul eller rød kategori i Ordblindetesten.
3. klasse Efterår / forår	Frivillig national test ¹⁰	Dansklærer	Fremragende Rigtig god God Jævn Mangelfuld Ikke tilstrækkelig	Konference i anden halvdel af 3. klasse efter endt testning. Emnet er bl.a. planlægning af opfølgning på ordblindetesten. Deltagere: Ledelse, læsevejleder, relevant pædagogisk personale i klassen samt deltagelse af relevant personale fra PPR, hvor der er en tale-sprogsag. Den fortsatte målrettethed for alle elever i skriftsprogsvanskeligheder drøftes. Eksisterende indsatsplaner evalueres og revideres. Elevforudsætninger og -kompetencer inddrages i et omfang, der er relevant. Der udarbejdes indsatsplan for alle elever i skriftsprogsvanskeligheder (se 0. kl. efterår).
	Staveudvikling i forbindelse med evaluering af hele klassen evt. med uddybende prøver, der undersøger de målrettede indsatser for enkelte elever. Det kan være <i>Læseudvikling på begyndertrinet</i> , <i>Skriftsproglig udvikling</i> eller <i>Testbatteriet</i> ¹¹ .	Dansklærer	Generel indsats Målrettede indsatser	I indsatsplanen kan indgå mål for elevens/klassens <ul style="list-style-type: none"> • lydlig opmærksomhed • afkodning • brug af digitale hjælpemidler • ordforråd • lytteforståelse • læseforståelse • tekstforståelse • skriftlige kommunikation

Tidspunkt ⁴	Evaluering – test - vurdering	Udøver	Udfaldsrum	Tiltag
Fra slutningen af 3. klasse til udgangen af 9. klasse	<p>Ministeriets Ordblindetest ved mistanke om ordblindhed som det bærende element i elevens vanskeligheder.</p> <p>Ordblindetesten skal tages i perioden marts - juni</p>	Læsevejleder	<p>Ikke ordblind</p> <p>Usikker fonologisk kodning</p> <p>Ordblind</p>	<p>Efter testen indkalder læsevejleder forældre, elev og lærere til overlevering af testresultat. Elever kan være i store skriftsproglige vanskeligheder uden at være ordblinde.</p> <p>Elevforudsætninger og -kompetencer inddrages i et omfang, der er relevant. Der udarbejdes en indsatsplan for elever i betydelige skriftsprogsvanskeligheder, hvor elevens og forældrenes perspektiv inddrages. En mulighed kan være handleplansskabelonen <i>ROAL</i>¹².</p>
Fra begyndelsen af 4. klasse til udgangen af 9. klasse		Ressourceperson/ læsevejleder/ klassens lærere		<p>Introduktion til <i>NOTA</i>¹³ og <i>Materialebasen</i>¹⁴ for elever i betydelige skriftsprogsvanskeligheder og deres forældre.</p> <p>Introduktion af digitale redskaber som <i>CD-ORD</i>¹⁵, <i>IntoWords</i>¹⁶, <i>Dictus</i>, <i>Siri</i>¹⁷.</p> <p>De digitale hjælpemidler gøres anvendelige for eleverne, så hjælpemidlerne er nyttige i alle skolens fag.</p>

Tidspunkt*	Evaluering – test - vurdering	Udøver	Udfaldsrum	Tiltag
4.-6. klasse	Nationale test – obligatoriske og frivillige	Dansklærer og klassens øvrige lærere	Fremragende Rigtig god God Jævn Mangelfuld Ikke tilstrækkelig	<p>Konference i anden halvdel af skoleåret 4.-6. klasse efter endt testning, der bl.a. indeholder planlægning af opfølgning på ordblindetesten og de nationale test.</p> <p>Deltagere: Ledelse, læsevejleder, relevant pædagogisk personale i klassen. Evt. deltagelse af relevant personale fra PPR.</p> <p>Der udarbejdes indsatsplan for elever i betydelige skriftsprogsvanskeligheder, hvor elevens og forældrenes perspektiv inddrages. En mulighed kan være handleplansskabelonen ROAL. De målrettede indsatser for elever i betydelige læsevanskeligheder er orienteret mod hele elevens læring og inkluderer elevens specifikke vanskeligheder. Formålet er at forbedre elevens læsefærdigheder og læringsmuligheder. Indsatsplaner evalueres og revideres jævnligt.</p> <p>Viser der sig i skoleforløbet tegn på ordblindhed, testes eleven med den nationale ordblindetest.</p> <p>I indsatsplanen kan indgå mål for elevens/klassens</p> <ul style="list-style-type: none"> • brug af digitale hjælpemidler (herunder læse-skrivestrategier med IT-værktøjer) • ordforråd i alle fag • læseforståelse i alle fag • skriftlige kommunikation evt. understøttet multimodalt • notatteknikker og huskestrategier • fremlæggelsesstrategier og -former <p>Mulige tiltag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Etablering og vedligeholdelse af elev- og forældre-netværk • Studiecafe for elever i betydelige skriftsprogsvanskeligheder
	Evaluering af læse- og staveudviklingen i hele klassen evt. med uddybende prøver, der undersøger de målrettede indsatser for enkelte elever. Det kan være <i>Skriftsproglig udvikling</i> og <i>ST-prøver</i> .		Generel indsats Målrettede indsatser	

Tidspunkt*	Evaluering – test - vurdering	Udøver	Udfaldsrum	Tiltag
7.-9. klasse	Nationale test – obligatoriske og frivillige	Dansklærer og klassens øvrige lærere	Fremragende Rigtig god God Jævn Mangelfuld Ikke tilstrækkelig	<p>Konference i anden halvdel af skoleåret 7.-8. klasse efter endt testning, der bl.a. indeholder planlægning af opfølgning på ordblindetesten og de nationale test.</p> <p>Deltagere: Ledelse, læsevejleder, relevant pædagogisk personale i klassen. Evt. deltagelse af relevant personale fra PPR. Indsatsplan evalueres og revideres for elever i betydelige læsevanskeligheder (se indledende tekst).</p> <p>Der udarbejdes indsatsplan for elever i betydelige skriftsprogsvanskeligheder, hvor elevens og forældrenes perspektiv inddrages. En mulighed kan være handleplansskabelonen ROAL. De målrettede indsatser for elever i betydelige læsevanskeligheder er orienteret mod hele elevens læring og inkluderer elevens specifikke vanskeligheder. Formålet er at forbedre elevens læsefærdigheder og læringsmuligheder. Indsatsplaner evalueres og revideres jævnligt.</p> <p>Viser der sig i skoleforløbet tegn på ordblindhed, testes eleven med den nationale ordblindetest.</p> <p>I indsatsplanen kan indgå mål for elevens/klassens</p> <ul style="list-style-type: none"> • brug af digitale hjælpemidler (herunder læse-skrivestrategier med IT-værktøjer) • udvikling af elevers ordforråd i alle fag • læseforståelse i alle fag • skriftlige kommunikation evt. understøttet multimodalt • notatteknikker og huskestrategier • fremlæggelsesstrategier og -former <p>Mulige tiltag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Etablering og vedligeholdelse af elev- og forældre-netværk • Studiecafe for elever med betydelige skriftsprogsvanskeligheder • Etablering af elevbaseret ordblindepatrolje, som kan instruere og formidle til elever på mellemtrinnet.
	Evaluering af læse- og staveudviklingen i hele klassen evt. med uddybende prøver, der undersøger de målrettede indsatser for enkelte elever. Det kan være <i>Skriftsproglig udvikling og ST-prøver</i> .		Generel indsats Målrettede indsatser	

NOTER:

- Standarden omfatter elever i betydelige skriftsprogsvanskeligheder. Det er elever, der med den nationale ordblindetest, er registreret ordblinde, samt elever hvis skriftsproglige vanskeligheder forhindrer dem afgørende i at deltage umiddelbart i den almene undervisning. Elever, der har andre vanskeligheder, der er den afgørende barriere for skriftsprogsvanskelighederne, er ikke nødvendigvis inkluderet i /omfattet af standardens bestemmelser.
- Sprogvurdering af 3 og 5 årige. Dagtilbudsloven § 11.
- Tværfaglige Samarbejds-møder, hvor relevant pædagogisk personale internt og fra Børn & Unge/PPR, forældre og ledelse deltage
- For skoler med rullende skolestart skal de første tidsangivelser omregnes i forhold til barnets skolestart.
- Jørgen Frost, Jørgen Chr. Nielsen IL-Basis: Individuel- og gruppeprøve til vurdering af læseforudsætninger og læseforståelse i indskoling. Hogrefe
- Ina Borstrøm, Dorthe Klint Petersen. Læseevaluering på begyndertrinnet. Alinea
- Lene Møller, Holger Juul: Skriftsproglig udvikling. Hogrefe

8. Poul Erik Jensen og Inger-Lise Jørgensen: ST 2-9, Hogrefe

9. DVO-testen er en test til tidlig identificering af mistanke om ordblindhed udarbejdet af Dansk Videncenter for Ordblindhed.

10. Der findes en kommunal plan for hvilke tests, der anvendes til de frivillige test.

11. Kirsten Dalgaard m.fl.: Testbatteriet. Special-pædagogisk Forlag

12. ROAL. Samarådet for ordblindhed og andre læsevanskeligheder. www.roal.dk

13. NOTA er et nationalt bibliotek med lyd-bøger og e-bøger inden for skøn- og faglitteratur.

14. Materialebasen er en lukket konference på Skolekom med digitaliserede undervisningsmidler, der er målrettet læsesvage elever.

15. CD-ORD er et PC-værktøj, der kan læse op og give ordforslag.

16. IntoWords er et iPad-værktøj, der kan læse op og give ordforslag.

17. Dictus og Siri er talegenkendelsesprogrammer til PC og iPad.